

**ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ**

НАКАЗ

«1» березня 2019 року

Одеса

№64/ОД

Про організацію та проведення
обласного туру XXI Всеукраїнського
турніру юних істориків

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 02.08.2018 №849 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році», відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси – захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22. 09. 2011 № 1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 року за №1318/20056 (зі змінами), з метою поширення і підтримки історичної освіти в Одеській області

Н А К А З У Ю:

1. Провести 06 квітня 2019 року обласний тур XXI Всеукраїнського турніру юних істориків для учнів старших класів усіх типів загальноосвітніх навчальних закладів області (далі - Турнір) на базі Одеського юридичного ліцею Одеської міської ради Одеської області.

2. Затвердити склад оргкомітету та журі Турніру (додатки 1, 2).

3. Органам управління освітою міських рад, районних державних адміністрацій, об'єднаних територіальних громад:

3.1. Сприяти участі команд юних істориків у Турнірі.

3.2. Затвердити персональний склад команд та керівників команд.

3.3. Відповідальність за життя і безпеку учнів під час Турніру та у дорозі, проведення інструктажу з Правил техніки безпеки з реєстрацією у журналі встановленого зразка під підпис кожного учня покласти на керівників команд.

3.4. Витрати на проведення Турніру здійснити за рахунок коштів, не заборонених законодавством України.

4. КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» (Задорожна Л.К.):

4.1. Здійснити організаційно-методичне забезпечення проведення Турніру.

4.2. Результати Турніру розмістити на сайтах Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації та КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор Департаменту

О. А. Лончак

ВІЗИ:

Заступник начальника управління –
начальник відділу професійної освіти
управління дошкільної, загальної середньої
та професійної освіти

Т. М. Абозіна

Начальник відділу дошкільної та загальної
середньої освіти управління дошкільної, загальної
середньої та професійної освіти

І. А. Коваль

Головний спеціаліст – юрисконсульт

В. В. Діордіца

В. о. ректора академії

Л.К.Задорожна

Склад оргкомітету
обласного турніру юних істориків

Абозіна
Таїсія
Михайлівна

голова оргкомітету, заступник начальника управління -
начальник відділу професійної освіти управління
дошкільної, загальної середньої та професійної освіти

Задорожна
Любов Кирилівна

заступник голови оргкомітету, кандидат філософських
наук, в.о. ректора КЗВО «Одеська академія неперервної
освіти Одеської обласної ради»

Ягоднікова
Вікторія
Вікторівна

професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри
суспільно-гуманітарної освіти КЗВО «Одеська академія
неперервної освіти Одеської обласної ради»

Герєга
Олександр
Григорович

директор Одеського юридичного ліцею Одеської
міської ради Одеської області

Ткаченко
Валентина
Олександрівна

методист науково-методичної лабораторії суспільних
та мистецьких дисциплін КЗВО «Одеська академія
неперервної освіти Одеської обласної ради»

Заступник начальника управління –
начальник відділу професійної освіти
управління дошкільної, загальної середньої
та професійної освіти

Т.М.Абозіна

Склад журі
обласного турніру юних істориків

Цвіркун Олександр Федорович	голова журі, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
Поспелов Андрій Сергійович	заступник голови журі, кандидат історичних наук, професор кафедри кораблеводіння і штурманського озброєння інституту військово-морських сил національного університету «Одеська морська академія»
Левчишена Оксана Михайлівна	експерт-консультант, кандидат історичних наук, завідувач кафедри освітньої політики КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
Бессараб Лариса Федорівна	вчитель історії Одеського навчально-виховного комплексу №84 « Спеціалізована школа I- III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов - загальноосвітня школа I-III ступенів» Одеської міської ради Одеської області
Бондар Олена Миколаївна	вчитель історії Хлібодарської загальноосвітньої школи I-III ступенів Біляївського району Одеської області
Бондаренко Тетяна Леонідівна	вчитель історії Чорноморської загальноосвітньої школи I-III ступенів №7 Чорноморської міської ради Одеської області
Войтович Ірина	вчитель історії Одеського юридичного ліцею

Олександрівна Гайдукова Ірина Анатоліївна	Одеської міської ради Одеської області вчитель історії Доброславського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів – гімназія» Лиманського району Одеської області
Гордієнко Анна Сергіївна	кандидат історичних наук, старший викладач кафедри суспільно – гуманітарної освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
Гулянович Ігор Миколайович Ігнатова – Харченко Марина Михайлівна	вчитель історії Одеського ліцею №9 Одеської міської ради Одеської області вчитель історії Великодолинського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів – гімназія» Овідіопольського району Одеської області; методист НМЛ суспільних та мистецьких дисциплін КЗВО ОАНО
Настечин Сергій Дмитрович	вчитель навчально – виховного комплексу «Балтська загальноосвітня школа I-III ступенів №2» Балтської міської ради Одеської області
Кобзар Лада Анатоліївна	вчитель історії Одеської спеціалізованої школи №117 I-III ступенів Одеської міської ради Одеської області
Кринська Анна Владиславівна Круглова Ганна Іванівна	вчитель історії Одеської гімназії №5 Одеської міської ради Одеської області вчитель історії Одеської загальноосвітньої школи №122 I-III ступенів Одеської міської ради Одеської області
Лішик Катерина Миколаївна	вчитель історії Одеської загальноосвітньої школи №79 I-III ступенів Одеської міської ради Одеської області
Марченко	вчитель історії Одеського НВК №84 з

Оксана Миколаївна Назарчук Надія Віталіївна	поглибленим вивченням іноземних мов вчитель історії Одеської приватної спеціалізованої школи I-III ступенів «Гармонія» Одеської області
Онищук Оксана Миколаївна	вчитель історії комунального закладу «Южненська Авторська М.П.Гузика експериментальна спеціалізована загальноосвітня школа-комплекс I-III ступенів Южненської міської ради Одеської області»
Очеретяна Валентина Іванівна	вчитель Ясківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Ясківської об'єднаної територіальної громади Біляївського району Одеської області
Саєнко Євгенія Василівна	методист міського методичного кабінету відділу освіти Чорноморської міської ради Одеської області
Чаплинська Оксана Володимирівна	вчитель правознавства Фонтанського навчально- виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів- гімназія» Лиманського району Одеської області
Чуприна Марія Прохорівна	вчитель Великодолинського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів – гімназія» Овідіопольського району Одеської області
Шевчук Маргарита Петрівна Яроменко Вікторія Іванівна	вчитель загальноосвітньої школи I-III ступенів №6 Чорноморської міської ради Одеської області вчитель гімназії №1 Чорноморської міської ради Одеської області

Заступник начальника управління –
начальник відділу професійної освіти
управління дошкільної, загальної середньої
та професійної освіти

Т.М.Абозіна

ПРАВИЛА
проведення XXI Всеукраїнського турніру юних істориків
у 2018-2019 н.р.

I. Загальні положення

1.1. Ці Правила встановлюють порядок організації та проведення Всеукраїнського турніру юних істориків (далі – турнір).

1.2. Турнір є учнівським інтелектуальним змаганням, що проводиться серед команд учнів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів.

Основним завданням турніру є поширення і підтримка історичних знань серед учнівської молоді, її виховання в дусі загальнолюдських демократичних цінностей; створення умов для реалізації та розвитку науково-дослідницьких, творчих здібностей школярів, прищеплення їм навичок роботи в колективі, вміння формувати та відстоювати власну думку; залучення професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів до роботи із обдарованою молоддю.

1.3. Турнір проводиться відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22 вересня 2011 р. № 1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 р. за № 1318/20056 (зі змінами) (далі – Положення) та цих Правил.

1.4. Керівником турніру є Міністерство освіти і науки України.

II. Проведення турніру

2.1. Турнір проводиться у 2 етапи:

I етап – районний (міський) та/або обласний (за необхідності);

II етап – фінальний.

2.2. I етап турніру

I етап турніру проводиться у вересні-жовтні кожного року в порядку, що встановлюється департаментами (управліннями) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

I етап турніру може передбачати проведення районних (міських) турнірів юних правознавців як відбіркових або фінальних турів I етапу, а у разі проведення районних (міських) етапів як відбіркових турів – також обласного турніру юних істориків як фінального туру I етапу.

2.3. II етап турніру

2.3.1. II етап турніру проводиться кожного навчального року у строки, що встановлюються Міністерством освіти і науки України.

2.3.2. Персональний склад оргкомітету та журі II етапу турніру затверджується Міністерством освіти і науки України.

III. Завдання турніру

3.1. Завдання турніру розробляються щорічно Міністерством освіти і науки України спільно із науковими, науково-дослідними установами, вищими навчальними закладами, провідними фахівцями-істориками.

3.2. Завданнями турніру є проблемні (дискусійні) питання теоретичного та теоретико-прикладного спрямування, що не мають однозначного вирішення у сучасній вітчизняній та міжнародній історичній науці та практиці, передбачають можливість декількох підходів до їх розв'язання і мають наукову та суспільну актуальність.

3.3. Завдання, розроблені Міністерством освіти і науки України, використовуються на I та II етапах турніру.

За спільним рішенням оргкомітету та журі I етапу турніру замість завдань, розроблених Міністерством освіти і науки України, можуть використовуватися завдання, розроблені інститутами післядипломної педагогічної освіти.

3.4. Завдання фінального бою II етапу турніру можуть повідомлятися заздалегідь, або оголошуватися безпосередньо перед цим боєм, але не пізніше, ніж перед початком півфінальних боїв II етапу турніру.

IV. Учасники учнівських турнірів

4.1. В турнірі беруть участь команди, що формуються із учнів 7-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, а також відповідних курсів професійно-технічних навчальних закладів.

До складу команди входять від 3 до 5 учасників. Команду очолює капітан, який є офіційним представником команди під час змагань.

Учень може входити до складу лише однієї команди, яка бере участь у відповідному етапі турніру.

4.2. Порядок формування команд, що братимуть участь у I етапі турніру, встановлюються місцевими органами управління освітою.

4.3. У II етапі турніру беруть участь команди навчальних закладів та збірні команди адміністративно-територіальних одиниць (міст, районів, районів у містах, областей тощо). Кількість команд, що можуть брати участь у II етапі турніру від однієї адміністративно-територіальної одиниці, не обмежується.

Під час формування збірних команд ураховуються результати I етапу турніру, якщо він проводився.

Формування та надсилання заявок на участь у II етапі турніру здійснюють: навчальні заклади – щодо команд навчальних закладів; місцеві органи управління освітою – щодо збірних команд адміністративно-територіальних одиниць.

4.4. Команду супроводжує керівник, який призначається з числа педагогічних працівників навчальних закладів, та на якого на час проведення турніру покладається відповідальність за збереження життя та здоров'я членів команди.

4.5. Перед початком турніру кожній команді видається турнірний листок за встановленою формою (додаток 1), в якому фіксуються відомості, пов'язані із участю команди у турнірі.

V. Організація проведення турніру

5.1. Турнір складається із боїв – форм командного змагання, що передбачають почергові виступи учасників команд в ролях, визначених цими Правилами.

5.2. В рамках турніру проводяться: чотири відбіркових бої;

півфінальний бій;
фінальний бій.

5.3. Для проведення відбіркових боїв проводиться жеребкування команд, за наслідками якого кожній команді присвоюється порядковий номер.

У відбіркових боях команди беруть участь у групах, склад яких визначається відповідно до Схеми розподілу команд за групами у відбіркових боях (додаток 2).

5.4. За наслідками відбіркових боїв визначаються команди, які братимуть участь у півфінальному бою.

До участі у півфінальному бою допускається не більше половини від загальної кількості команд, але не менше 6 команд.

Кількість команд у півфінальному бою може бути збільшена понад встановлену абзацом другим цього пункту кількість за спільним рішенням журі та оргкомітету турніру, але не більше, ніж на 4 команди.

Для проведення півфінального бою проводиться повторне жеребкування команд, що були допущені до півфіналу. За наслідками жеребкування кожній команді присвоюється порядковий номер для участі у півфіналі.

У півфінальному бою команди беруть участь у групах, склад яких визначається відповідно до Схеми розподілу команд за групами у півфінальних боях (додаток 3).

5.5. У фінальному бою беруть відповідно до рішення журі участь 3 або 4 команди, що є переможцями у своїх групах та мають найбільшу кількість балів за наслідками півфінального бою.

Кількість команд у фінальному бою може бути збільшена понад встановлену абзацом першим цього пункту кількість за спільним рішенням журі та оргкомітету турніру, але не більше, ніж на 2 команди.

VI. Правила проведення бою

6.1. Бій є формою командного змагання, в якому беруть участь 3 або 4 команди, що змагаються у групах, сформованих відповідно до цих Правил.

6.2. У кожному бою команди по чергово виступають в ролях Доповідача, Оponenta, Рецензента (у разі проведення трикомандного бою), або у ролях Доповідача, Оponenta, Рецензента та Спостерігача (у разі проведення чотирикомандного бою).

Кожен бій складається із трьох чи чотирьох дій, відповідно до кількості команд, що беруть в ньому участь.

6.3. Перед початком бою проводиться жеребкування для визначення ролей команд у I дії бою.

6.4. У кожному бою команди виступають в таких ролях:

6.4.1. у разі проведення трикомандного бою:

Команда	Дія		
	1	2	3
1	Д	Р	О
2	О	Д	Р
3	Р	О	Д

6.4.2. у разі проведення чотирикомандного бою:

Команда	Дія			
	1	2	3	4
1	Д	С	Р	О
2	О	Д	С	Р
3	Р	О	Д	С
4	С	Р	О	Д

Примітка. У таблицях ролі команд скорочено позначені: Д – Доповідач, О – Оponent, Р – Рецензент, С – Спостерігач.

6.5. Виступи команд

6.5.1. Представник команди Доповідача у своїй доповіді висвітлює розв’язання поставленої проблеми (задачі), спираючись на наукові та історичні джерела, аналізуючи наявні в історичній науці позиції з порушеного питання, та пропонуючи й аргументуючи власне бачення його вирішення. У доповіді можуть висловлюватися критичні зауваження, аналіз стану вивчення та висвітлення проблемних питань, заявлених укладачами завдань турніру, сучасною історичною наукою, висновки наукового та експертного середовища щодо них, рекомендації міждержавних та неурядових міжнародних організацій, міжнародний досвід з відповідного питання. Доповідач є вільним у виборі структури доповіді та використовуваних для її складання джерел.

6.5.2. Представник команди Оponentа висловлює критичні зауваження до доповіді Доповідача, вказує на позитивні та негативні риси доповіді, допущені помилки. Під час опонування у півфінальних та фінальному боях команда Оponentа має право у разі незгоди із розв’язанням проблеми, запропонованим Доповідачем, викласти власне бачення цього питання.

6.5.3. Представник команди Рецензента стисло оцінює виступи Доповідача та Оponentа, підсумовуючи викладені ними аргументи, узагальнюючи загальне розуміння учасниками шляхів вирішення наявних проблем в обговорюваній темі.

6.5.4. Представники команди Спостерігача висловлюють власне ставлення щодо виступів інших команд-учасників бою у даній дії.

6.6. Під час виступів команд Доповідача та Оponentа допускається співдоповідь (співопонування). Про наявність співвиступаючого заявляється перед початком виступу. Після закінчення співдоповіді (співопонування) основний промовець має право продовжити виступ в межах часу, що залишився невикористаним.

6.7. Під час одного бою кожен член команди може виступати не більше одного разу. Виступами вважаються участь у бою в якості доповідача (співдоповідача), оponentа (співоponentа) та рецензента.

6.8. Регламент бою

Кожна дія бою проводиться за наступним регламентом:

6.8.1. Оponent пропонує Доповідачу питання для доповіді – до 1 хв.

6.8.2. Доповідач приймає чи відхиляє виклик – до 1 хв.

6.8.3. Підготовка Доповідача до доповіді – до 2 хв.

6.8.4. Доповідь – до 7 хв.

6.8.5. Уточнювальні запитання Опонента до Доповідача і відповіді на них – до 2 хв.

6.8.6. Підготовка до опонування – до 2 хв.

6.8.7. Опонування – до 5 хв.

6.8.8. Уточнювальні запитання Рецензента Доповідачу та Опоненту, відповіді Доповідача та Опонента – до 2 хв.

6.8.9. Підготовка до рецензування – до 2 хв.

6.8.10. Рецензування – до 3 хв.

6.8.11. Загальна полеміка за участі Доповідача, Опонента, Рецензента – до 7 хв.

6.8.12. Заключне слово Доповідача, Опонента, Рецензента, Спостерігача – до 30 с. на виступ кожній команді.

6.8.13. Запитання журі командам – до 5 хв.

6.8.14. Виставлення оцінок – до 1 хв.

6.8.15. Коментарі журі – до 5 хв.

6.9. Виклик команд для доповіді. Тактичні та «вічні» відмови

6.9.1. На відбіркових, півфінальному бою команда Опонента має право викликати Доповідача для доповіді з будь-якого питання, включеного до завдань турніру, крім питань, які:

вже доповідалися командою Доповідача упродовж попередніх відбіркових боїв і за якими вони опонували;

вже використовувалися командою Опонента для виклику упродовж попередніх відбіркових боїв і які доповідалися командою Опонента;

була в порядку, встановленому цими Правилами, оголошена командою Доповідача як «вічна» відмова.

6.9.2. До початку бою ведучий з'ясовує та повідомляє, які питання в попередніх боях доповідалися командами як Доповідачами, та пропонувалися командами як Опонентами для доповіді. За необхідності ці відомості встановлюються відповідальним секретарем журі на підставі протоколів оцінювання боїв.

6.9.3. Кожна команда має право до початку першого відбіркового бою заявити одну «вічну» відмову. Питання, заявлене командою як «вічна» відмова, не доповідається нею у відбіркових і півфінальних боях.

Відомості про «вічну» відмову фіксуються у турнірному аркуші команди і посвідчуються підписом відповідального секретаря журі.

6.9.4. Упродовж усіх відбіркових боїв кожна команда має право заявити сукупно не більше двох тактичних відмов. Тактична відмова заявляється упродовж однієї хвилини після виклику командою Опонента капітаном команди. У такому разі команді Опонента надається додаткова хвилина для обрання нової теми для виклику.

У півфінальному бою команда має право заявити одну тактичну відмову. У фінальному бою тактичні відмови не допускаються.

Відмови понад визначену кількість тягнуть за собою застосування штрафного коефіцієнту, величина якого визначається цими Правилами.

6.10. Під час бою члени команд не мають права користуватися довідниками, словниками, таблицями, посібниками, підручниками,

монографіями, інші письмовими або друкованими матеріалами, обчислювальними пристроями та електронними засобами зчитування, збереження, пошуку, передачі та відтворення інформації (мобільні телефони, смартфони, планшетні комп'ютери тощо), а так само самостійно виконаними записами, нотатками (якщо тільки такі записи не виконуються безпосередньо під час бою).

Членам команд забороняється під час бою проводити будь-які консультації із особами, що не є членами команд, в тому числі керівником команди.

6.11. Уточнювальні запитання. Полеміка

6.11.1. Уточнювальні запитання (підпункти 6.8.5, 6.8.8 пункту 6.8 цих Правил) можуть стосуватися лише незрозумілих або недостатньо висвітлених у виступі питань. Уточнювальні запитання може ставити будь-який учасник відповідної команди. На такі питання відповідає будь-хто з членів команди, до якої вони адресовані.

У разі, якщо поставлене питання є дискусійним, воно виносяться на загальну полеміку.

6.11.2. Команда має право брати участь у полеміці шляхом винесення на обговорення окремих питань, що залишилися невисвітленими у виступах команд.

6.12. Ведучий бою

6.12.1. Ведучий бою визначається за рішенням журі з числа членів оргкомітету, журі турніру, керівників команд. Керівник певної команди не може бути ведучим у бою, в якому бере участь ця команда.

У разі призначення ведучого бою з числа членів оргкомітету та керівників команд він не бере участі в оцінюванні даного бою.

6.12.2. Ведучий бою:

6.12.2.1. веде бій, стежить за дотриманням його регламенту.

6.12.2.2. представляє команди і членів журі, оголошує умови проведення бою

6.12.2.3. проводить жеребкування команд для визначення їх ролей у першій дії бою.

6.12.2.4. фіксує номери завдань, які не можуть пропонуватися командою Оponenta, вже доповідалися командою Доповідача, або були оголошені командами як «вічні» відмови, кількість тактичних відмов, заявлених командами в попередніх боях, вносить відповідні відомості до турнірних аркушів команд, посвідчуючи їх своїм підписом;

6.12.2.5. наглядає за дотриманням командами культури ведення дискусії, не допускає консультації команд із сторонніми особами під час бою.

6.12.2.6. надає слово учасникам команд, членам журі.

6.12.2.7. оголошує виставлені оцінки.

6.12.3. Ведучий бою має право:

6.12.3.1. зупиняти виступ учасника, що порушує регламент бою.

6.12.3.2. знімати питання, що повторюються або не стосуються обговорюваного питання.

6.12.3.3. за погодженням з журі збільшувати час, відведений для виступів Доповідача чи Оponenta, але не більше, ніж на 2 хвилини.

6.12.3.4. видаляти окремих осіб, що не беруть участь у бою, із приміщення, в якому він проходить, якщо такі особи своєю поведінкою заважають проведенню бою, роботі журі.

6.12.3.5. у разі виникнення спірних питань за погодженням із членами журі зупинити бій із одночасним запрошенням експерта-консультанта для їх вирішення.

6.12.3.6. на прохання членів журі чи учасників оголошувати перерви між діями.

6.12.3.7. надавати після завершення бою слово особам, що не брали в ньому участь, зокрема керівникам команд.

6.12.4. Ведучий бою не має права:

6.12.4.1. порушувати ці Правила та регламент проведення бою.

6.12.4.2. зупиняти виступи учасників, крім випадків, передбачених цими Правилами.

6.12.4.3. коментувати виступи команд, висловлювати свою думку щодо оцінок журі.

6.12.4.4. ставити командам питання за змістом їхніх доповідей.

6.12.4.5. надавати відповіді на запитання, що не стосуються проведення бою.

6.13. Бої проводяться гласно і відкрито.

VII. Оцінювання виступів

7.1. Оцінювання виступів під час боїв здійснюють члени журі, які визначаються для кожної групи перед початком бою.

7.2. Кожен член журі, призначений для оцінювання відповідного бою, заносить у відомість оцінювання бою виставлені ним оцінки кожній команді за її виступ у кожній дії бою.

7.3. Виступи команд під час бою оцінюються цілою кількістю балів у межах:

7.3.1. для Доповідача – від 1 до 12 балів.

Критерії оцінювання Доповідача:

- висвітлення стану і перспектив розв'язання історичної проблеми – 3 бали;
- наявність та обґрунтування пропозицій теоретичного, характеру – 3 бали;
- обсяг використаних джерел і глибина їх опрацювання та критичного аналізу – 2 бали;

- кваліфікована участь у загальній полеміці – 2 бали;

- правильність відповідей на уточнювальні запитання від Оponenta, Рецензента, запитання членів журі – 1 бал;

- командна гра – 1 бал.

7.3.2. для Оponenta – від 1 до 9 балів.

Критерії оцінювання Оponenta (під час відбіркових боїв):

- висловлення та аргументація критичних зауважень до доповіді Доповідача з наведенням позитивних рис та недоліків – 2 бали;

- вагомість і доцільність контраргументів – 2 бали;

- кваліфіковане здійснення аналізу допущених помилок у доповіді Доповідача – 1 бал;

- кваліфікована участь у загальній полеміці – 2 бали;

- правильність відповідей на уточнювальні запитання від Рецензента, запитання членів журі – 1 бал;

- командна гра – 1 бал.

Критерії оцінювання Опонента (під час півфінальних та фінального боїв):

- висловлення та аргументація критичних зауважень до доповіді

Доповідача з наведенням позитивних рис та недоліків – 2 бали;

- розкриття власного бачення щодо розв'язання проблеми – 1 бал;

- вагомість і доцільність контраргументів – 1 бал;

Доповідача – 1 бал;

- кваліфікована участь у загальній полеміці – 2 бали;

- правильність відповідей на уточнювальні запитання від Рецензента, запитання членів журі – 1 бал;

- командна гра – 1 бал.

7.3.3. для Рецензента – від 1 до 6 балів.

Критерії оцінювання Рецензента:

- аргументована оцінка виступів Доповідача та Опонента – 2 бали;

- кваліфікована участь у загальній полеміці – 2 бали;

- правильність відповідей на запитання від членів журі – 1 бал;

- командна гра – 1 бал.

7.3.4. Під час оцінювання виступів всіх команд до уваги береться наявність власної думки та вміння її обґрунтувати і відстоювати; дотримання у виступах та під час полеміки культури мовлення, правил ведення наукової дискусії; змістовність поставлених питань та вичерпність відповідей на них; відсутність у виступах історичних помилок.

7.4. Оцінка команди за виступ у певній ролі (як Доповідача, Опонента чи Рецензента) визначається як середнє арифметичне усіх оцінок, виставлених членами журі цій команді за виступ у відповідній ролі. Середнє арифметичне обраховується з точністю до сотих.

7.5. Оцінка команди за бій визначається як сума балів за виступ у всіх ролях, підрахованих відповідно до пункту 7.4 цих Правил.

7.6. За оголошення відмов від доповіді понад визначену цими Правилами кількість можливих тактичних відмов до команди застосовується санкція у вигляді штрафного коефіцієнту.

У разі заявлення командою після використання в поточному та/або попередніх боях права на дві тактичні відмови наступної відмови, до її оцінки за виступ в ролі Доповідача в бою, в якому була заявлена наступна відмова, застосовується штрафний коефіцієнт 0,8. У разі заявлення в цьому ж бою другої та дальших тактичних відмов, за кожен таку відмову застосований штрафний коефіцієнт зменшується на 0,2. Штрафний коефіцієнт застосовується також і в наступних боях після бою, в якому його було застосовано вперше.

7.7. Результати бою на підставі відомостей оцінювання бою, заносяться до зведеного протоколу оцінювання бою, який підписується членами журі, що здійснювали оцінку бою.

7.8. Після завершення бою оргкомітет забезпечує оприлюднення для загального ознайомлення його результатів.

VIII. Командна першість. Номінації

8.1. Переможці турніру визначаються в командній першості.

8.2. Дипломами III ступеня нагороджуються команди, які брали участь у півфінальному бою та не вийшли у фінальний бій.

8.3. Команда, яка отримали найбільшу кількість балів за наслідками фінального бою, нагороджується дипломом I ступеня. За спільним рішенням оргкомітету та журі турніру кількість команд, які можуть бути нагороджені дипломом I ступеня, може бути збільшена.

Решта команд, що брали участь у фінальному бою, нагороджуються дипломами II ступеня.

8.4. Оргкомітет та журі за їх спільним рішенням можуть засновувати та присуджувати номінації для команд та окремих учасників, та нагороджувати їх відповідними дипломами. Порядок присудження цих номінацій визначається спільним рішенням оргкомітету та журі.

IX. Рейтингові бої

9.1. Для визначення першості серед команд турніру, які не відібралися у півфінальні та фінальні бої, за рішенням оргкомітету та журі турніру можуть організуватися рейтингові бої. Участь команд у рейтингових боях є добровільною.

9.2. Для проведення рейтингових боїв проводиться жеребкування команд, за наслідками якого кожній команді присвоюється порядковий номер. У рейтингових боях команди беруть участь у групах, склад яких визначається відповідно до Схеми розподілу команд за групами у відбіркових боях (додаток 2).

9.3. Проведення рейтингових боїв та оцінювання команд здійснюється за правилами, що передбачені розділами VI і VII Правил.

9.4. Команди, які здобули перші-треті місця у рейтингових боях, нагороджуються оргкомітетом та журі турніру спеціальними дипломами, які не є дипломами I, II, III ступенів турніру.

X. Оргкомітет та журі, експерт-консультант, інші органи учнівських турнірів

10.1. Для проведення учнівських турнірів наказами відповідних органів управління освітою створюються оргкомітет та журі турніру, може призначатися експерт-консультант.

10.2. Оргкомітет учнівського турніру формується відповідно до вимог пунктів 6.1–6.3 Положення, та здійснює повноваження, передбачені підпунктами 6.5.1, 6.5.2, 6.5.4, 6.5.5, 6.5.7–6.5.11 пункту 6.5 Положення і цими Правилами.

10.3. Журі учнівського турніру формується відповідно до вимог пункту 7.1 Положення, та здійснює повноваження, передбачені підпунктами 7.3.2–7.3.5 пункту 7.3 Положення і цими Правилами.

10.4. Для оцінювання відбіркових, півфінального боїв члени журі його члени розподіляються за групами у кількості не менше 3 осіб на одну групу. Розподіл здійснюється перед кожним боєм.

В оцінюванні фінального бою беруть участь члени журі, кількість та персональний склад яких визначається на засіданні журі.

Зміна складу журі у групах під час бою не допускається.

10.5. Експерт-консультант учнівського турніру здійснює повноваження, передбачені пунктом 7.4 Положення та цими Правилами.

XI. Порядок вирішення спірних питань під час проведення турніру

11.1. Під час проведення учнівських турнірів порядок вирішення спірних питань, встановлений розділом IV Положення, не застосовується.

11.2. У разі виникнення спірних питань щодо оцінювання команди, дій журі, ведучого бою, підрахунку балів капітан команди має право упродовж двадцяти хвилин з моменту виявлення порушення або з моменту закінчення бою, якщо порушення було вчинене під час бою, звернутися до оргкомітету із відповідною письмовою апеляційною заявою.

Подання апеляційних заяв іншими особами, крім капітанів команд, не допускається.

11.3. В апеляційній заяві обов'язково зазначаються:

- 1) назва команди, від імені якої капітан подає апеляційну заяву;
- 2) час завершення бою;
- 3) вимоги команди, яка подає апеляційну заяву, до оргкомітету та журі турніру;
- 4) обґрунтування вимог із зазначенням того, у чому полягає порушення, неправильність чи неповнота застосування Положення та цих Правил;
- 5) ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) капітана команди, його підпис.

До апеляційної заяви додається турнірний аркуш команди, яка подає апеляційну заяву.

Недодержання зазначених у цьому пункті вимог до апеляційної заяви дає право експерту-консультанту турніру залишити її без розгляду.

Залишення без розгляду апеляційної заяви не дає права повторного подання командою апеляційної заяви з того самого питання.

11.4. Оргкомітет спільно з журі та експертом-консультантом турніру невідкладно після отримання апеляційної заяви, поданої з додержанням вимог, передбачених пунктом 11.3 цих Правил, вживають заходів щодо перевірки достовірності викладених в ній обставин та проводять спільне засідання за участю капітана команди, від імені якої подано апеляційну заяву.

11.5. За наслідками розгляду апеляційної заяви на спільному засіданні оргкомітету та журі може бути прийнято одне із таких рішень:

- 1) залишення апеляційної заяви без задоволення, а результат бою – без змін;
- 2) залишення апеляційної заяви без задоволення, а результат бою – без змін із одночасним прийняттям рішення про оголошення догани ведучому бою або члену журі без права їхньої подальшої участі у турнірі;

3) задовольнити апеляційну заяву, переглянути результат бою та ухвалити рішення про остаточне визначення результату бою, який підвищує загальний рейтинг команди, яка подала апеляційну заяву;

4) задовольнити апеляційну заяву, скасувати результати бою та призначити проведення повторного бою.

У прийнятті рішень з правом голосу, визначених цим пунктом, бере участь експерт-консультант турніру.

Рішення, передбачене підпунктом 2 цього пункту, приймається у випадку, якщо дії ведучого бою або члена журі істотно не вплинули на оцінювання команди та встановлення результату бою.

Підставами задоволення апеляційної заяви та прийняття відповідного рішення, передбаченого підпунктами 3-4 цього пункту, є:

- 1) неправильне чи неповне застосування Положення та цих Правил;
- 2) неврахування членами журі під час оцінювання команди доводів та аргументів, які мають істотне значення для розкриття завдання турніру та оцінювання команди;
- 3) порушення прав команди, передбачені Положенням та цими Правилами.

Задоволення апеляційної заяви з підстав порушення процедурних вимог проведення бою, встановлених цими Правилами, можливе лише у тому випадку, якщо таке порушення істотно вплинуло на оцінювання команди та встановлення результату бою.

Рішення оргкомітету та журі турніру за результатами розгляду апеляційної заяви є остаточним.

11.6. Спільне рішення оргкомітету та журі викладається в протоколі його засідання, який надається для ознайомлення капітану команди, який подав від її імені апеляційну заяву.

ПИТАННЯ
XXI Всеукраїнського турніру юних істориків
(2018/2019 н.р.)

1. *Династичні шлюби Ярослави́чів*: спроба Ярослава Мудрого наблизити Україну-Русь до європейського цивілізаційного простору чи прагнення втамувати особистісні великодержавні амбіції?
2. *Чернечі ордени католицької церкви у середньовічній Європі*: опора чи опозиція світській владі?
3. *Гедиміновичі на українських землях*: визволителі чи завойовники?
4. *Українська еліта в Речі Посполитій 1569-1658 рр.*: прихильники національного примирення чи борці за національно-релігійну ідентичність?
5. *Селянські протести в Європі XVII – XVIII ст.*: «соціальне розбійництво» чи боротьба за соціальну справедливість?
6. *Наполеонівські війни*: агресія проти європейських народів чи революційні перетворення?
7. *Хлопомани*: прагнення ідентифікувати себе з українським народом чи данина соціально-революційним ідеям Заходу?
8. *Акт злуки УНР і ЗУНР*: втілення ідеї соборності України чи спроба порятунку досягнень українських визвольних змагань 1917-1919 рр.?
9. *Українське питання в європейській політиці кінця 30-х років XX ст.*: маніпуляція національним рухом чи «ренесанс» української державницької ідеї?
10. *Колгоспи в сталінському СРСР*: прагнення до підтримки збіднілого селянства чи встановлення повного контролю влади над сільським населенням?
11. *Фінляндія в Другій світовій війні*: агресор чи жертва?
12. *Рада Європи*: дискусійний клуб чи вагомий інструмент захисту європейських цінностей?
13. *Монументалізм в Україні*: мистецькі традиції радянської системи чи домінування ідеї національної єдності?
14. *«Весна народів» 1989 року у Центрально-Східній Європі*: прояв націонал-патріотизму, суспільного прагматизму чи соціального відчаю?
15. *Народний Рух України*: сприяння політиці перебудови чи формування опозиції в рядах КПРС?
16. *Китайська Народна Республіка на світовій геополітичній шахівниці другої половини XX – початку XXI ст.*: чи вдалося «пішаку перетворитися у ферзя»?